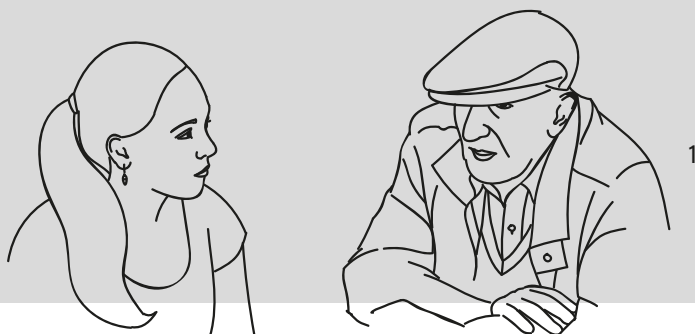

VEDENÍ ROZHOVORU

metodický list k videu

Anotace

Aktivita Vedení rozhovoru s pamětníkem využívá stejnojmenné video a pracovní list. Video má podobu čtyř audionahrávek doplněných fotografiemi pamětníků či tazatelů. Cílem aktivity je připravit žáky na situace, ke kterým může při natáčení pamětníka dojít. V každé z nahrávek je zohledněna určitá situace a cílem videa a pracovního listu je přijít společně s žáky na její důvody a řešení.

Cílová skupina

Žáci 8. a 9. tříd ZŠ

Vzdělávací cíle

- Žáci dokážou pozorněji naslouchat souvislé řeči a akceptují různou intonaci i horší výslovnost pamětníků.
- Žáci dokážou identifikovat výraz nebo slovní spojení, kterému nerozumějí, a nebojí se zeptat.
- Žáci dokážou rozpoznat, který způsob kladení otázek je v určité situaci efektivnější.

Kompetence

Komunikace v mateřském jazyce, práce s digitálními technologiemi, schopnost učit se, sociální dovednosti

Pomůcky

Počítač s připojením na internet/interaktivní tabule, tužka, pracovní list pro každého žáka

Časová dotace

30–40 minut

Postup

Žáci ve videu neuvidí pamětníka v průběhu rozhovoru, pouze jej slyší – v porozumění mluvenému slovu jim tedy nepomohou nonverbální signály (výraz obličeje, mimika, gestikulace apod.). Protože staří lidé mluví často v jiném rytmu, než na jaký jsou mladí zvyklí, občas používají neobvyklé větné konstrukce nebo slova, je potřeba si na jejich tok řeči zvyknout. Proto se na videu některé nahrávky objeví dvakrát. Při každém poslechu se žáci soustředí na jiný úkol.

Pracovní list slouží k aktivizaci žáků, soustředění se na konkrétní informace a k zaznamenání odpovědí na otázky položené ve videu.

VEDENÍ ROZHOVORU

metodický list k videu

2

1. Rozdějte žákům pracovní list a proveďte s nimi první aktivitu z listu, která slouží k aktivizaci a naladění na téma holocaust (příběh Hany Hnátové). Nyní pusťte nahrávku. Při jejím prvním poslechu se žáci soustředí na konkrétní informace, snaží se zachytit a zároveň si zvykají na mluvený styl pamětnice, což zvyšuje jejich porozumění při druhém poslechu. Upozorněte žáky, že pokud nerozumějí nějakému slovu, není nevhodné pamětníka přerušit. Díky tomu, že se pamětnice rozpovídala o slově „šlojska“, mohla se věnovat tématu krádeží v Terezíně. Důležité je po skončení „odbočky“ pamětníka vrátit k jeho příběhu (je vhodné si například poznamenat, kde pamětník před odbočkou skončil). V případě, že žáci něčemu nerozumějí, neplatí obecné pravidlo, že pamětníka je lepší nepřerušovat a nechat ho vyprávět jeho příběh vlastním způsobem.
2. Cílem druhé aktivity je způsob kladení otázek. Tazatel se ptá pamětníka (Emil Kočnár) nesrozumitelně, v podstatě odvypráví příběh za pamětníka a pamětník domněnku pouze potvrdí. Otázky mají být otevřené, tazatel se nemá ptát pouze na fakta, ale také na to, jak situace pamětník prožíval, co si o nich myslel tehdy, co si o nich myslí dnes apod., a tak mu dát šanci se rozpovídat. Šikovné je zeptat se na historiku. Krátká historika často prozradí o době i pamětníkovi více než výčet faktů. Pokud si nejsme jisti, zda jsme dobře pochopili, co pamětník říká, je velmi vhodné situaci vlastními slovy pro pamětníka shrnout a podrobněji se doptat, zda správně rozumíme vyprávěnému. Zároveň je výhodou dobrá znalost dobového kontextu.
3. Cílem třetí aktivity je poukázat na důležitost přípravy před rozhovorem. K tématům, o kterých bude pamětník (Michal Demjan) vyprávět, je potřeba si předem nastudovat co nejvíce informací. Pan Demjan se dlouze odmlčí před tím, než řekne, že byl dozorcem vězňů. Taková pauza naznačuje, že pamětník informaci dává zvláštní důležitost, že ho tato situace v životě zřejmě významně poznamenala. Být dozorcem v padesátých letech mohlo znamenat, že střežil pravděpodobně i politické vězně, možná své někdejší spolubojovníky. Pamětník možná v pauze sbírá odvahu k tomu tuto informaci sdělit na kameru. I to, jak hned v další větě informaci zlehčuje („mám takový dojem“), naznačuje, jak významné to pro něj je. Tazatel z tématu bohužel utíká – možná z neznalosti, možná nechce pamětníka nebo sebe uvádět do rozpaků nepříjemným tématem. Pamětník ale téma sám otevřel, projevil tak vůli o něm mluvit a tato příležitost mu měla být dána.
4. Čtvrtá aktivita (Dušan Straňák) poukazuje na to, že pamětníci, zvláště když mluví s dětmi, mají tendenci odklánět se od svého příběhu a místo toho „vyprávět dějepis“. Z nahrávky vlastně ani nepoznáme, jestli se popisovaného pochodu na Hrad sám zúčastnil nebo ne. Úkolem tazatele je pamětníka jemně vrátit zpět k jeho příběhu, nejlépe jednoduchou otázkou („A vy jste na tom pochodu byl? A jak jste ho prožíval? Případně – pokud tam nebyl: „Vy jste věděl, co se během pochodu stalo? Jak jste se to dozvěděl?“ Za takové otázky se rozhodně nemusíte stydět, pamětníka naopak potěší, že o jeho příběh máte zájem.

VEDENÍ ROZHOVORU

metodický list k videu

3

Reflexe

Vyzvěte žáky, ať si samostatně vyplní část pracovního listu nazvanou Má pravidla pro natáčení aneb co udělám, když. Poté projděte jednotlivé otázky, společně si na ně odpovzte a vyzvěte žáky, aby si odpovědi zaznamenali do pracovního listu. Případně žáky vyzvěte, aby zkusili vymyslet další situace a hledat odpovědi.

Doporučení:

Mějte na paměti, že na všechny situace se nelze dopředu připravit. Při natáčení určitě nastanou okamžiky, které budou pro vás nebo pro žáky nové. Je také téměř jisté, že se něco nepovede. Dítě zareaguje nevhodnou otázkou, selže paměťová karta, v místnosti bude špatné světlo, v den natáčení budou v sousedství bourat dům... Vezměte to jako výukovou příležitost. Pokaždé, když k něčemu podobnému dojde, věnujte dostatek času reflexi.

Pokuste se proto definovat základní pravidla natáčení a způsoby, jak předcházet typickým chybám. Zároveň ale na nich nelpěte dogmaticky. Máme zkušenost, že některé děti mohou být přespříliš stresovány snahou dodržet všechna pravidla a v důsledku toho jim unikne autentický prožitek setkání s pamětníkem, potažmo minulostí. Cílem našeho působení není získat filmařsky dokonalý dokument, ale pomoci dětem na jejich cestě k porozumění minulosti.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

vypravej.pametnaroda.cz

**paměť
národa**